

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 4586

Učitelji pripravniki

Za vse pripravnike naj se članarina zniža na 10 dinarjev mesečno.

Borih 970 din znaša plača učiteljskega pripravnika v tretjem draginskiem razredu. Toda to niso čisti prejemki, marveč je treba odšteti še zakonite odtegljaje za razne davščine, tako da ostane komaj kakih 900 dinarjev. K temu je prišteti še naravno stanovanje, odnošna stanarina v znesku 150 din, in kurivo. Nekaj nad 900 dinarjev mesečno nikakor ne more zadostovati mlademu učitelju in učiteljici, ki ima poleg potrebe po telesni, tudi veliko potrebo po duševni hrani. Da so to res minimalni dohodki, uvidi lahko vsakdo, a kako nezadostni so za mladega človeka, ki je po dolgih letih čakanja komaj nastopil službo, lahko presodi samo oni, ki je poskušal živeti s tako skromno plačo. Učitelji dnevničarji in pripravniki se nahajajo brez dvoma v najtežjem gnotnem položaju. Poleg skromnih in absolutno prenizkih prejemkov jim zastira razveseljav pogled v novo življenje mladega učitelja tudi odplačevanje raznih obveznosti zaradi dolgov, ki so si jih nakopali v dobi brezposelnosti. Po dve, tri, štiri in tudi več let so morali nekateri po dovršenih študijah čakati na namestitev. Mnogi od njih so bili navezani izključno sami nase in so se preživljali s slučajnimi zasluži. Za najširše so se šteli tisti, ki so imeli skromne dohodke od instrukcij; mnogi od njih so morali prijeti tudi za najtežja dela in so bili še celo veseli, ako so tako delo dobili, da so le nekaj zaslužili in se skromno preživljali. Ni tedaj nič čudnega, če se je marsikateri od teh, z velikim idealizmom v življenje gledajočih mladih ljudi, zadolžil za najskromnejšo obleko in obuvalo. Bil je pač prepričan, da bo pozneje, ko bo nameščen, z lahkoto odplačeval ta svoj dolg. Toda z mesečnimi prejemki 900 do 1000 dinarjev je odplačevanje tudi najmanjšega dolga silno težko, vendar je to častna zadeva in tega se učiteljski pripravniki tudi ob najskromnejši plači prav dobro zavedajo in izpolnjujejo svoje obveznosti.

K temu pa je treba prišteti še potrebo po raznih knjigah in revijah, ki so začetniku nujno potrebne za temeljito pripravo ob vstopu v novi poklic, potrebne pa tudi za pripravo na praktični izpit. — Le malo je bilo takih, ki so bili tako srečni, da so v času svoje brezposelnosti uživali podporo staršev. Teh vsaj dolgovi ne težijo.

Vsa ta dejstva je pretehtal gospodarski odsek na letošnji banovinski skupščini, ko je razpravljalo o predlogu nekega sreskega društva, naj se vsem pripravnikom zniža članarina. Tako v odseku, kakor tudi v plenumu se je vršila živahna debata za in proti predlogu. Vsa ugotovanja in razpravljanja pa je presekala izjava mladega pripravnika, delegata banovinske skupščine, da je, čeprav sam občuti težak položaj pripravnika, absolutno proti znižanju članarine pripravnikom. Ni bil sam tega mišljenja, kajti z njegovo izjavo se je strinjalo mnogo drugih učiteljskih pripravnikov.

Kaj je bil vzrok taki izjavi?

Je to ona velika moralna zavest, da hoče biti tudi pripravnik, dasiravno z najskromnejšimi mesečnimi prejemki, vendarle polnopraven član učiteljske organizacije; zase zahteva prav vse pravice rednega člana, hoče pa tudi izvrševati v polnem obsegu vse dolžnosti in ne zahteva nikakih izjem in olajšav. To je ona moralna plat in visoko razvita stanovska zavest, do učiteljske skupnosti, ki je narekovala tako izjavo. Prav zaradi tega so nalezli izvajanja mladega pripravnika na največje odobravanje vseh delegatov slovenskih učiteljskih društev in pritrjevanje velikega števila učiteljskih pripravnikov. V tej izjavi niso upoštevali in cenili onega malega prispevka, ki ga bo deležna sekcijka blagajna, pač pa v prvi vrsti visoko razvit čut učiteljske vzajemnosti, velike požrtvovalnosti in stremiljenje po popolni solidarnosti z ostalim učiteljskim, kar edino more vstvariti trdno podlago vsestranske enakopravnosti vsega članstva.

Na banovinski skupščini je bil torej na željo pripravnikov samih sprejet princip, da tudi oni plačujejo celotne članke prispevke učiteljski organizaciji. Kljub temu je bil pri nekem učiteljskem društvu sprejet v uvodu navedeni sklep. — Res je, da prepušča sklep banovinske skupščine odprto pot posameznim sreskim društvom, da lahko zelo potrebnim krijejo znižanje članarine iz lastnih sredstev, vendar nastane vprašanje, ali je ono malenkostno znižanje za nekaj dinarjev mesečno vredno toliko, da bi se morali zaradi nje nekateri učiteljski pripravniki čutiti zapostavljeni in imeti občutek, da niso polnopravni člani udruženja; morda bi celo kdo smatral, da nima istih pravic z ostalimi člani, ker pač nima istih obveznosti. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da bi se s tem ustvaril preudarek, ki nikakor ne more biti v korist povezanosti članstva v udruženju.

Nastane torej vprašanje, ali cenijo naši učiteljski pripravniki bolj moralno ali materialno plat svojih obveznosti do celote, ali žrtvujejo na račun malenkostnega znižanja

Humanitarne ustanove in naša „Učiteljska samopomoč“

V zadnjem času smo bili priče raznim senzacionalnim odkritjem v poslovanju nekaterih karitativnih in humanih zavarovalnih ustanov. Oblastva so morala ugotoviti mnoge nepravilnosti v njihovem poslovanju ter preprečiti izkoriščanje, ki se je pod krinko človekoljubne institucije na široko razpaslo v naši javnosti.

Oblastva so poklicana v prvi vrsti, da zaščitijo nedolžne ljudi pred takimi nezdružimi spekulacijami. Zato je prav in potrebno, da se postavijo pod nadzorstvo vse ustanove, ki pod imenom »socialne in zavarovalne« zagledajo luč sveta, so pa vzklile iz podtalnih temin s spekulativnimi pridobitvenimi nameni. Občinstvo bo odkritosrčno pozdravilo vsako uredbo, ki gre za tem, da s sistematičnim in strogim nadziranjem prepreči že v kali vsako tako nakano. Slovenija se sme ponasati, da se je povzpela v vseh vrstah zavarovalne panoge na zavidljivo evropsko višino. Tudi glede poslovne morale ugotovimo lahko s ponosom, da nismo imeli pri nas, z redkimi izjemami, koruptivnih primerov ter da se poslovanje naših zavarovalnih ustanov drži po večini realnih osnov predvojne solidne poslovne prakse.

Če se je kje zagrešila brezvestna spekulacija, se je zgodilo to samo v novejših, zgolj iz pridobitvenih težej osnovanih zavarovalnih institucij, dočim so naše starejše take ustanove skrupulozno varovale svoje solidno ime in poslovanje.

Docela imune proti novodobnim spekulativnim nagonom so se pa brez izjeme izkazale one slovenske humane ustanove, ki so jih tekem zadnjih desetletij živahnega kolektivnega delovanja osnovala razne stanovske organizacije izključno za svoje člane. Izgajene so večinoma na zadrugi podlagi, povezane so ozko z življenjem in potrebami svoje matične organizacije ter so ž njo vred blagodejno tekmovali v raznoterih koristnih in vitalno potrebnih akcijah v dobrobit svojega članstva. Pri sličnih institucijah je vsaka spekulacija že a priori onemogočena, za kar nam nudita že njihov razvoj in zgodovina v teku vsega obstoja najeklatantnejši dokaz.

Spekulacije so mogoče samo tam, kjer služi navidezno humana ustanova pridobitnim tendencam posameznika ali skupine, ki si izbere zavarovalno panogo s posebnim ozirom na njeno rentabilno zmogljivost.

Kjer si pa osnuje kaka stanovska organizacija kot vzporedno samopomožno akcijo kakršno koli zavarovalno podjetje, so lebdeli osnivačem predvsem drugačni cilji nego spekulativno izkoriščanje svojih soorganiziranih tovarišev.

Tako je nastala v naši učiteljski organizaciji že pred štiridesetimi leti tudi »Učiteljska samopomoč«, eminentno humana zadruga z namenom, priskočiti na pomoč z izdatnim denarnim zneskom v momentu, ko poseže smrt s svojo koščeno roko v družino zavarovanega člana. Posmrtnina se zbere v najpreprostejši obliki vzajemne pomoči ob enakem prispevanju za vsak smrtni primer od strani vseh organiziranih članov.

Danes šteje »Učiteljska samopomoč« že 2640 članov slovenskih učiteljev in profesorjev ter njihovih družin. Ob vsakem smrtnem primeru plača vsak član prispevek 5 din, kar znaša pri sedanjem številu organiziranih članov samopomoči 13.200 din.

V 40 letih svojega obstoja je izplačala »Učiteljska samopomoč« na posmrtninah že din. 4.523.466,50. Poleg tega je razdelila v zadnjih letih okrog 800.000 brezobrestnih posojil v boleznih in drugih težkih prilikah svojih članov. »Učiteljska samopomoč« izplača svojim članom ves prejeti članski prispevek, kar zadostno priča o pravem socialnem razumevanju te učiteljske humane zadruge.

Take zadruge predstavljajo pravi blagoslov za njihove člane, istočasno pa tudi za vse ozemlje in državo, v kateri vrše svoje blagotnostno delo. Ne pomagajo samo vzdržati gospodarske temelje državljanov v ravnesvjetu ob najtežjih trenutkih njihovega življenja, s solidarno izvedeno pomočjo grade istočasno najtrdnjše moralne osnove organiziranega prebivalstva. Vsaka solidarna žrtev v korist trpečega brata pomenja zmago srčne kulture nad animalično brezsrčnostjo, triumf človečnosti nad samopašno poniglavostjo sebičnih spekulantov. Blagor deželi, kjer kraljuje solidarna pripravljenost pomoči trpečemu: nj se ji treba bati za svojo bodočnost, kajti iz tega terena klijejo najplemenitejše državljanske lastnosti.

Iz tega spoznanja bo vsaka država storila vse, da se take samopomožne humane ustanove na njenem ozemlju čim bolj razširijo, utrdijo in poglobijo. Po drugi strani bo pa pazila z bud-

nim očesom, da se pri vseh ostalih raznih zavarovalnicah ne izmalči njihov statutarni humani namen v pridobitne spekulacije zavarovalnih družb in konzorcijev, ki iščejo v teh panogah za blestecimi človekoljubnimi kulisami le svoje pridobitne cilje.

Tudi naše ministrstvo za socialno politiko ima tukaj najhvalečnejše polje, zaorati globoke brazde prave socialne vzgoje v našem še precej »deviškem« terenu. Socialna pomoč in vzgoja ne smeta postati nikdar predmet trgovskega izkoriščanja, zato je treba pri kateri koli uredbi, ki se nanaša na zavarovalne ustanove, strogo ločiti eminentno humana in socialna od trgovsko - zavarovalnih podjetij. Prva spadajo pod resor socialne politike, druga pa pod ministrstvo za trgovino in industrijo. Nadzor mora biti strogo ločen zlasti z ozirom na prave socialne ustanove, kajti trgovini ne preti nikaka nevarnost, dočim se socialna pomoč in vzgoja ne moreta uspešno voditi po trgovskih vidikih.

Informirani smo, da se pripravlja v ministrstvu za trgovino in industrijo pravilnik k uredbi o nadzoru zavarovalnih podjetij, kamor bodo uvrstili poslej tudi take humane ustanove, kakor je naša »Učiteljska samopomoč«.

Učiteljska družina

Družina je najosnovnejša celica družbe, kjer se vzgajajo in oblikujejo bodoči člani človeške družbe. Če je družina zdrava, je zdrava tudi mladina. Učiteljska in uradniška družina živi v težkih gnotnih okoliščinah, vsled česar ne more nuditi svojim članom one izobrazbe in dati one vzgoje, kakor bi jo morala. Ne more izoblikovati odločnih in smelih ljudi, ker je kruhoborska. Kjer pa je doma kruhoborstvo, tam ni svetlega, velikega idealizma in močne trdne volje. Bati se moramo, da nam zapostavljena družina ne uniči naših nad — naše mladine.

Družina je bila pri znižanju plač l. 1935. najbolj prizadeta. Odtegljaji učiteljske družine so znašali 255 do 290 din (pri družini, kjer žena ni učiteljica), t. j. 10—16 %. Najobčutnejše je bilo znižanje v nižjih skupinah, kjer je znašal odbitek 16 %, dočim je bil v srednjih skupinah le 10 %. Vsi smo dobro razumeli, da moramo tudi mi žrtvovati nekaj od naših prejemkov za izboljšanje državnega gospodarstva. Toda žrtev družine je bila vendarle prevelika. Samsko uradništvo je bilo manj prizadeto. Tudi njih prejemki so pičili ter težko izhajajo, saj morajo drago plačevati hrano in stanovanje. Le v ilustraciji hočem navesti, da so znašali odtegljaji pri neporočenem učiteljsstvu 85—130 din, t. j. 5 %, dočim so znašali pri družini 10—16 %. Odtegljaji družine so bili 2—3 krat večji.

Z novembrom l. 1937. je dobilo učiteljsko deloma vrnjen odtegljaj iz l. 1935. Učiteljska družina je dobila 115—150 din nazaj, t. j. 5 do 8 %. Učitelju - samscu je bil vrnjen ves odbitek iz l. 1935., dočim je dobila družina le ¼ tega, kar je izgubila. Nisem nevoščljiv samskim tovarišem, da so prijeli odtegljaj, trdim le, da bi morala prejeti tudi družina, kar ji je bilo vzeto.

Nič boljše se ne godi družini, kjer je žena učiteljica. Ta družina je izgubila v oktobru l. 1935. še več kot družina, kjer ni žena v službi. Žena - učiteljica je mnogo žrtvovala, saj znaša odtegljaj v najnižji skupini 425 din

VSEBINA:

Učitelji pripravniki.
Humanitarne ustanove in naša »Učiteljska samopomoč«.
Učiteljska družina.
Ne tako.
Kazensko mesto.
Učiteljski planinski dom na mejo.
Celibat.
UČITELJSKI POKRET: Pojasnila k anketni poli o obleki našega učenca.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Trdno hočemo še vedno verjeti, da bodo pri odločujočih činiteljih upoštevana v prvi vrsti dejstva in načela, na katera smo se ozrli v pričujočem članku, ker vemo že danes, da bi sicer pomenilo vsako drugačno stališče za našo samopomoč smrtni udarec — in to v dobi, ko zremo z največjim ponosom in zaupanjem v socialno in vzgojno zmogljivost te naše prekroistne ustanove.

mesečno, t. j. 5000 din letno. Običajno se trdi, da sta itak mož in žena v službi, da sta torej dvojna zaslužkarja. In vendar živi ta družina večkrat v slabših gnotnih okoliščinah kakor prva. Žena izgubi ¼ plače, vzdrževati pa mora služkinjo, ker sama ne more voditi gospodinjstva. Izračunajmo koliko zasluži služkinja (oziroma koliko stane): 200 din mezda, 100 din stanovanje, 50 din zavarovalnina, 300 din hrana je 650 din, dočim zasluži žena 800 din mesečno. Poleg vsega tega še služkinja nikoli ne šteti tako kakor gospodinja sama.

Vrnitev odtegljajev v l. 1937. ni bila zadostna. Družina bi morala dobiti vrnjeno vsaj tisto, kar ji je bilo odvzeto. Posebej pa bi morala dobiti žena - učiteljica nazaj vso draginsko doklado, saj opravlja isto delo kakor njena samska tovarišica. Osnovni zakon pravičnosti je, da pripada za enako delo enako plačilo.

Danes je treba družini še prav posebej pomagati, ker so cene življenjskih potrebščin poskočile za 30 %. Cene rastejo še vedno. Pri odmeri plače oziroma pri zvišanju se mora vzeti v obzir današnji življenjski standard. Če upoštevamo 30 % porast cen življenjskih potrebščin ter 5—8 % zvišanje v novembru l. 1937., pridemo do zaključka, da bi morala dobiti družina pri prihodnjem povišanju 5 krat več kakor je dobila l. 1937., t. j. 5 × 110 din = 550 din mesečno. Povišanje mora biti v pravilnem razmerju z zvišanjem cen.

Zvišanje prejemkov postaja od dneva v dan bolj nujno. Družina mora priti pri tem zvišanju v prvi vrsti v poštev. Ona namreč najbolj čuti podražitev življenjskih potrebščin. In končno ne smemo pozabiti, da je družina najosnovnejša in najpomembnejša edinica v državi. Prikrasjeni niso samo starši, temveč tudi otroci. Prikrasjanje in pomanjkanje pa pniša v družino nezadovoljstvo. Zato lahko brez pretiravanja rabim prisodobiti: kakršna je družina, taka je mladina in kakršna je mladina, taka bo bodočnost. — Zdrava, vesela in zadovoljna družina je temelj za zdravo in močno državo. —a-

Ne tako

Resnica je, kakor je ugotovila neka tovarišica, da se naše, lahko bi rekla, življenjsko vprašanje — vprašanje celibata — ne premakne z mrtve točke. Po mojem prepričanju se ne bo premaknilo vsaj tako dolgo, dokler same v sebi in same med seboj ne bomo našle rešitve, ki bo ustrezala našim življenjskim in poklicnim interesom. Da še same nismo na jasnem, kaj bi in kako bi, kaj šele, da bi predlagale konkretno rešitev, ki bi bila dovolj širokogrudna in pravična, pričajo predlogi v člankih, da navedem samo en primer: če ima mož 3000 do 4000 din, naj se žena umakne k domačemu ognjišču!

Mnenja sem — upam, da nisem osamljena — da s takimi predlogi same sebi kopljejo moč, ki bi ga naj uživale najprej med svojimi stanovskimi tovariši, dalje pa tudi v javnosti kot kulturne in prosvetne delavke s polno kvalifikacijo. Če stavimo za pogoj, pod katerim bi učiteljice zapustile službo, samo zvišanje možev plače, bi s tem dale same sebi kaj slabo spričevalo. Priznale bi, da nismo sposobne za nobeno drugo delo, nego samo za gospodinjstvo, da znamo kvečjemu biti še žene in matere v najožjem smislu besede, nismo pa sposobne uveljaviti se ob moči v celotnem kulturnem, gospodarskem in socialnem življenju in dogajanju, da ne zmoremo dela, ki bi bilo adekvatno in enakovredno moževemu, četudi bi bilo v bistvu dru-

gačno, a radi tega ne manj važno ali celo manj vredno. Šele dve polovici sta celota in če mož oblikuje eno stran gospodarstva, umetnosti, znanosti, tehnike, socialnega življenja, potem je treba, da žena iz svoje ženske duševnosti oblikuje drugo plat, ker šele v skupnem, obojestranskem in vsestranskem delu je možna večja popolnost...

Potrdile bi dalje očiitek, da smo se zatele k študiju samo zato, da smo našle začasno »streho« v poklicu, ki nas bo preživljal, dokler ne najdemo moža, ki nam bo nudil življenjsko preskrbo do smrti...

Priznale bi torej na ta način, da opravljamo svoje delo polovičarsko (tako ga opravlja vsak, ki ni z vso dušo pri njem) in torej ne zaslužimo enakih prejemkov kakor naši moški tovariši, ki jim že sam poklic pomeni smisel življenja, temveč da z nami popolnoma pravilno postopajo...

Priznale bi, da nam je poklic le izhod v sili, ne pa naša notranja, življenjska potreba, da ga ne jemljemo preveč resno, da tudi za to svoje delo ne mislimo prevzemati nobene odgovornosti, misleč: Saj je vseeno, kako napravim to in ono, saj tako ne bo dolgo trajalo...

Ne tako, drage tovarišice. S tem pokažemo popolno pomanjkanje samozvesti, pomanjkanje čuta odgovornosti, pomanjkanje vsakršnih sposobnosti za vršenje tako važ-